

РЕЦЕНЗИЯ

От: *доц. д-р Гергана Илиева Михайлова-Борисова, Университет за национално и световно стопанство;*

Научна специалност, „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ в УНСС.*

Основание за представяне на рецензията: *участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 516/6.03.2023г. на Заместник-Ректора по научноизследователска дейност и международно сътрудничество на УНСС.*

Автор на дисертационния труд: *Милена Валентинова Пешева*

Тема на дисертационния труд: *Ефектът на Единния надзорен механизъм върху Европейската банкова система*

Научен ръководител: *проф. д-р Силвия Трифонова Трифонова-Праматарова*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Финанси“, Финансово-счетоводен факултет на УНСС по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ в периода 2018-2023 година. Обучението е осъществено в задочна форма и е финансирано от държавата.

Милена Пешева е завършила специалност „Финанси и счетоводство с преподаване на английски език“ в ОКС „Бакалавър“ в УНСС, след което придобива магистърска степен по специалност „Пари

и финанси“ в Гьоте университет, Франкфурт на Майн, Германия. От март 2018 година се обучава по докторската програма „Финанси, парично обучение, кредит и застраховка“ в катедра „Финанси“ при УНСС.

Дисертантът има практически опит в сферата на надзора и регулирането на банковите институции. От юли 2015 година до края на септември 2021 година тя е анализатор в отдел „Надзорни политики“ към Европейската централна банка. От октомври 2021 година до момента е старши анализатор в отдел „Директен надзор“ към Европейската централна банка и отговаря за осъществяването на директен надзор над три специализирани кредитни институции като част от Съвместен надзорен екип както и за анализирането на ликвидния риск и осъществяването на пруденциален анализ на възвръщаемостта и анализ на финансирането на институциите.

Милена Пешева е извършила всички дейности по изпълнението на индивидуалния план като взима задължителните изпити от Блок А и специалните изпити от Блок Б с високи резултати, показвайки своето отговорно отношение към обучението си в докторската програма, въпреки сериозните ѝ ангажимети в работата ѝ в Европейската централна банка.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Предоставеният за рецензиране дисертационен труд е посветен на изградения и прилаган банков надзор на общо европейско ниво – Единният Надзорен Механизъм както и на анализирането на влиянието на неговото прилагане върху ефективността на банковите институции в Европа. Това е една много актуална тема тъй като в резултат на възникналата световна криза, засегнала финансовите сектори на страните в цял свят, се поражда идеята за изграждането на централизиран надзор над кредитните институции в Европейския съюз с оглед на премахването на различията в надзорните регулации на отделните страни-членки на Европейския съюз. Но, бързото изграждане на този наднационален пруденциален надзор, обаче, поставя и някои въпроси относно неговата ефективност и влиянието му върху дейността на банковите системи в Европа.

Обемът на дисертационния труд е 225 страници, като същинското изследване обхваща 180 страници. Дисертационният труд съдържа увод, пет глави, заключение, библиография и приложения. В началото е представен списък на използваните съкращения, списък на

таблиците и фигурите. В дисертационния труд Милена Пешева е използвала 50 фигури и 34 таблици.

Посоченият **обект** на изследване в дисертационния труд е Европейският банков надзор, а **предметът** на изследване е ефектът на регулаторната среда върху ефективността на европейската финансова система и в частност ефектът върху българската банкова система. **Целта** на дисертационния труд е „да се анализират факторите, влияещи върху ефективността на кредитните институции, по-специално да се изследва как характеристиките на регулаторната среда и Единния Надзорен Механизъм като част от нея, оказват влияние върху ефективността на банковата система в еврозоната“.

За изпълнение на целта в увода са посочени няколко изследователски задачи както следва:

- Да се дефинира начинът на функциониране и действие на Единния надзорен механизъм като се наблегне на неговата структура, управление, ефективност и правна рамка;
- Да се анализира ефективността на кредитните институции в еврозоната като се прави и оценка на факторите, които оказват значимо влияние върху ефективността на кредитните институции;
- Да се разгледа специфичният случай на България като страна-членка на Банковия съюз и Европейския валутен механизъм II и да се наблегне на предимствата и недостатъците на осъществявания надзор от Единния банков механизъм върху българската банкова система.

Тезата, която се защитава в дисертационния труд е: „въвеждането на Единния надзорен механизъм като част от банковия съюз, е оказало определено влияние върху различни характеристики на банковата система като ефективността на кредитните институции в Европейския съюз, както и тяхната рентабилност, ликвидност и други параметри“. За доказване на тезата са дефинирани четири хипотези. Първата хипотеза е за положителното влияние на Единния надзорен механизъм (ЕНМ) върху кредитните институции. Втората, третата и четвъртата хипотеза се отнасят за това, че макроикономическите параметри, индивидуалните характеристики на отделните кредитни институции и въвеждането на банковия съюз влияят на ефективността на кредитните институции.

В глава първа „Исторически преглед на развитието на банковия надзор и дескриптивен анализ на релевантната научна литература“ дисертантът описва начина на възникване на банковия надзор и в частност поставянето на началото на модерния банков надзор. Прави се и литературен обзор на ефективността на банковия надзор от гледна точка на влиянието върху поемания банков риск, ефекта върху банковите финансови резултати, оперативната ефективност на банковите институции и др. Посочени са изследвания, които прилагат конкретен метод за измерване на ефективността, а именно непараметричния метод DEA.

Във втората глава „Анализ на структурата и начина на управление на Единния Надзорен Механизъм. Мандат и цели на ЕНМ. Ефективност на ЕНМ“ се проследява развитието на Единния надзорен механизъм като част от банковия съюз, който също е подробно представен от гледна точка на изграждането и на трите му стълба. Анализирани са ефективността на изградения Единен надзорен механизъм и начина на вземане на решения. В тази глава дисертантът демонстрира сериозните си познания по отношение на функционирането на Единен надзорен механизъм.

В третата глава „Изследване на ефективността на кредитните институции – източници на данните, методология и иконометричен модел“ е представен метода за измерване на ефективността на банковите системи, основан на непараметричния метод DEA, неговите предимства и недостатъци, както и са представени резултатите от изчисленията за ефективността на кредитните институции по страни за периода 2000-2020 година.

В отделна четвърта глава с наименование „Дефиниране и оценка на факторите на влияние върху ефективността на банковите системи в Европа“ са представени и анализирани получените резултати от оценяваните регресии и е извършена съпоставка с т.нар. базова регресия, основана на ефективността на банките, изчислена чрез DEA. В регресиите са включени групи от променливи, засягащи банковия надзор и регулация /строгост на капиталовите изисквания, надзорната практика, официалните надзорни правомощия, независимост на надзорния орган/, индивидуалните банкови данни /размер на кредитната институция, ликвидност, капитализация, възвръщаемост и макроикономически данни /брутен вътрешен продукт на глава от населението, растеж на БВП, ефективност на правителството, контрол на корупцията, върховенство на закона и др./

В пета глава „Специфичният случай на България – една от последните членки на банковия съюз“ дисертантът се спира на състоянието на банковия сектор през обхванатия период и пътя на България по установяването на тясно сътрудничество на страната с банковия съюз и надзорния механизъм. Представени са получените данни за ефективността на банковата система в България.

В заключението са систематизирани най-важните изводи, получени резултати от извършените регресионни анализи и заключения.

Милена Пешева използва 103 източници на информация, от които 34 източника са на български език. Докторантката борави свободно с източниците, което е свидетелство за високата ѝ осведоменост с изследванията в нейната област на проучване.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

За реализирането на поставените цели на дисертационния труд и за извеждането на научните и научно-приложните резултати дисертантът Милена Пешева използва подходящи научни методи като теоретико-методологичен анализ, дескриптивен анализ, анализ и синтез, историко-логически анализ, иконометрични и статистически методи, непараметричния метод на линейно програмиране „Анализ на обвиване на данните“ /Data envelopment analysis/.

Дисертантът стига до няколко основни резултата по темата на дисертационния труд, които намират широко практическо приложение. Благодарение на използването на богата статистическа информация за страните от европейската банкова система и използваните подходящи научни методи тя постига целта на дисертационния труд чрез последователното реализиране на поставените в дисертационния труд задачи.

Милена Пешева доказва, че ефективността на кредитните институции се влияе положително от независимостта на надзорния орган, въведена чрез Единния надзорен механизъм, и от официалните надзорните правомощия, които се увеличават и синхронизират между страните. Като цяло с помощта на иконометричните техники тя доказва положителния ефект върху ефективността на кредитните институции, измерена чрез непараметричния метод DEA.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертационният труд има научни и научно-приложни приноси по-съществените, от които са:

- Проучване и систематизиране на изследванията в областта на надзорните регулации, тяхната ефективност и влияние върху представянето на европейските банкови системи;

- Изясняване на структурата, управлението, правните аспекти и ефективността на действащия Единен надзорен механизъм;

- Построяване на самостоятелен модел за оценяване на факторите, влияещи върху ефективността на банковия сектор в Европа като се включват векторни променливи с данни за макроикономическото развитите, регулаторни и надзорни данни и данни за състоянието на банковата система;

- Извеждане на ефектите, които Единният надзорен механизъм осъществява в областите на надзорните правомощия и независимостта на надзорните институции.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Милена Пешева има 5 публикации, свързани с дисертационния труд. Петте публикации представляват доклади от участие в конференции, които са публикувани в съответните сборници от конференциите, проведени в страната. Всички публикации са самостоятелни и са свързани с дисертационния ѝ труд. Те представляват качествени и завършени научни изследвания. Благодарение на тези публикации Милена Пешева е успяла да популяризира в достатъчна степен резултатите от нейното дисертационно изследване. Милена Пешева е изпълнила националните минимални изисквания по Правилника за прилагане на закона за развитите на академичния състав на Република България и дори ги е преизпълнила.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат отразява вярно и коректно съдържанието на дисертационния труд. Той е с обем 55 страници. Съдържа справка за научните и научно-приложните приноси и списък на публикациите, свързани с дисертационния труд, както и декларация за авторство.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към докторанта нямам критични бележки с оглед на представения качествен дисертационен труд, който има широко приложно значение.

Бих препоръчала на докторанта да продължи да задълбочава своите изследвания в областта на единния банков надзор и да популяризира резултатите от своите изследвания.

Към докторантката Милена Пешева бих искала да отправя следния въпрос:

1. Според вас необходима ли е промяна и оптимизация на надзора на европейско ниво с оглед осигуряване на стабилността на европейския банков сектор при настъпване на евентуална бъдеща криза?

8. Заключение

Дисертационният труд на тема „Ефектът на Единния надзорен механизъм върху Европейската банкова система“ представлява едно качествено изследване, притежаващо научни и научно-приложни приноси и актуално звучене. Предвид на изложеното по-горе и предвид качествата на дисертационния труд считам, че Милена Пешева заслужава да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“.

22 април 2023 г.
гр. София

Подпис: